

УДК 34+35

Рекомендовано Вченюю радою Університету сучасних знань

(Протокол № 3 від 08 жовтня 2013 року)

Включено до Переліку наукових фахових видань України

(Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.04.2014 № 455)

ISSN 2409-6415

Журнал внесений до Index Copernicus International та HeinOnline

Проблематика: висвітлення результатів фундаментальних та прикладних наукових досліджень, дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з актуальних проблем становлення та прагматичного розвитку східноєвропейського права в умовах глобалізаційних викликів

Галузь науки: юридичні науки

Періодичність: щомісячно

Головний редактор: Мосьондз Сергій Олександрович, доктор юридичних наук

Заступник

головного редактора: Мельник Роман Сергійович, доктор юридичних наук

Відповідальний секретар: Бортняк Валерій Анатолійович, кандидат юридичних наук

Члени редколегії: Бевзенко Володимир Михайлович, доктор юридичних наук; Бородін Іван Лук'янович, доктор юридичних наук; Гордієнко Сергій Георгійович, доктор юридичних наук; Гуржій Тарас Олександрович, доктор юридичних наук; Заросило Володимир Олексійович, доктор юридичних наук; Калюжний Ростислав Андрійович, доктор юридичних наук; Карпов Никифор Семенович, доктор юридичних наук; Колб Олександр Григорович, доктор юридичних наук; Колоколов Микита Олександрович, доктор юридичних наук; Коломоєць Тетяна Олександрівна, доктор юридичних наук; Колпаков Валерій Костянтинович, доктор юридичних наук; Константінов Сергій Федорович, доктор юридичних наук; Копиленко Олександр Любомович, доктор юридичних наук; Кузьменко Оксана Володимирівна, доктор юридичних наук; Ладиченко Віктор Валерійович, доктор юридичних наук; Лішкан Володимир Анатолійович, доктор юридичних наук; Манн Томас, доктор права; Миколенко Олександр Іванович, доктор юридичних наук; Монасико Антон Олексійович, доктор юридичних наук; Мурашин Олександр Геннадійович, доктор юридичних наук; Петков Валерій Петрович, доктор юридичних наук; Петков Сергій Валерійович, доктор юридичних наук; Приймаченко Дмитро Володимирович, доктор юридичних наук; Стеценко Семен Григорович, доктор юридичних наук; Татаров Олег Юрійович, доктор юридичних наук; Тихомирів Олександр Деонісович, доктор юридичних наук; Чернявський Сергій Сергійович, доктор юридичних наук; Чуприс Ольга Іванівна, доктор юридичних наук; Шлоер Бернгард, доктор права

Адреса редакції: вул. Велика Васильківська, 57/3, м. Київ, Україна, 03150

Тел.: +38 (093) 527 17 96

E-mail: easternlaw.ua@gmail.com

Сайт: <http://easternlaw.com.ua>

ЗМІСТ

Мосьондз С.О. Співвідношення призначення цивільного процесуального права та призначення цивільного судочинства.....	6
Бабін Б.В. Правові проблеми виплат значних коштів за окремими рішеннями Європейського суду з прав людини проти України.....	12
Кириченко О.А., Волкова Х.Л., Флоря А.Р. Про деякі правові акти з удосконалення освітянської діяльності.....	26
Косович В.М. Проект Закону України «Про закони і законодавчу діяльність» та проект Закону України «Про нормативно-правові акти»: порівняльний аналіз.....	40
Гончарова А.В., Топоренко А.М. Проблемні питання розміщення й використання об'єктів інтелектуальної власності в сучасному інформаційному просторі.....	48
Даниленко А.В. Про окремі питання визначення обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру.....	55
Кумановський М.В., Деміденко А.С. До питання визначення родового об'єкта злочинів проти довкілля.....	60
Лесько Н.В. До питання вдосконалення адміністративної відповідальності за вчинення насилиства у сім'ї.....	65
Резникова М.О. Порівняльна характеристика поняття та змісту шлюбного договору за законодавством України та деяких зарубіжних країн.....	71
Сухачов О.О. Законодавче регулювання статусу негласних працівників оперативних підрозділів: проблеми та шляхи їх вирішення.....	79
Чернега В.М. Відповідність змісту шлюбного договору морально-правовим зasadам як умова його дійсності.....	86
Шелевер Н.В. Особливості судового контролю за виконанням рішень судів.....	93
Шульженко І.В. Ефективність юридичних гарантій у галузі працевлаштування жінок в сучасних умовах ринкової економіки.....	99
Шустрова К.В., Шурупова К.В. Правове регулювання понять спростування недостовірної інформації та право на відповідь в законодавстві України.....	106

УДК 347.62:17.02

Чернега Віталій Миколайович –
кандидат юридичних наук, старший викладач
Київської державної академії водного транспорту
імені гетьмана Петра Конасhevича-Сагайдачного

Vitalii M. Cherneha –
candidate of juridical sciences, senior lecturer
Kyiv State Maritime Academy named after Hetman Petro Konashevich-Sahaydachny
(9, Сурилівська, Київ, 04071, Ukraine)

Відповідність змісту шлюбного договору морально-правовим засадам як умова його дійсності

У статті в контексті вимог до змісту шлюбного договору досліджується категорія «надзвичайно невигідне матеріальне становище», в результаті чого доведено, що критерієм оцінювання правозгідності умов шлюбного договору є відповідність вимогам справедливості, добросовісності, разумності та моральним засадам суспільства, а нехтування морально-правовими засадами при визначенні умов шлюбного договору зумовлює його оспорюваність.

Ключові слова: шлюбний договір, надзвичайно невигідне становище, морально-правові засади, оспорюваність правочину, умови шлюбного договору.

В статье в контексте требований к содержанию брачного договора исследуется категория «чрезвычайно невыгодное материальное положение», в результате чего доказано, что критерием оценки правосогласности условий брачного договора является соответствие требованиям справедливости, добросовестности, разумности и нравственным началам общества, а пренебрежение нравственно-правовыми началами при определении условий брачного договора обуславливает его оспоримость.

Ключевые слова: брачный договор, чрезвычайно невыгодное положение, нравственно-правовые начала, оспоримость сделки, условия брачного договора.

V.M. Cherneha Compliance of the Marriage Contract Content with Moral and Legal Principles as a Condition for its Validity

The article states that violation of the requirement regarding compliance with public moral principles provides parties to the marriage contract (another person whose rights and interests are violated by this contract) with the possibility to claim its validity in the court referring to the violation of part 5 of Article 97 of the Family Code of Ukraine. Impossibility to reach an agreement on the content of the notion "extremely disadvantageous financial condition" (paragraph 4 of Article 93 of the Family Code of Ukraine) has been proved. It has been emphasized that attempts of legislative interpretation of such notion does not comply with its essence as the evaluation category, which requires an individual approach to certain life situation. It has been proved that from both linguistic and legal points of view it is unreasonable to use the term "financial" along with the term "disadvantageous". Therefore, it has been proposed to use the concept "extremely disadvantageous condition" and to amend paragraph 4 of Article 93 of the Family Code of Ukraine which shall be read as follows: «A marriage contract cannot reduce the rights of the child provided by this Code and put one of the spouses into an extremely disadvantageous condition.» It has been proved that a criterion for evaluation of validity of the marriage contract is compliance with the requirements of fairness, good faith, rationality and public moral principles. Neglect of moral and legal principles during determination of the marriage contract terms contributes to its voidability.

Keywords: marriage contract, extremely disadvantageous condition, moral and legal principles, voidable contract, terms of the marriage contract.

Постановка проблеми. Для сімейного законодавства властивими є диспозитивні начала, які знаходять свій вираз у наданні суб'єктам можливості врегулювати свої сімейні відносини за домовленістю чи договором у відступ від положень СК України або для врегулювання таких сімейних відносин, які не регламентуються законом. Одним із засобів урегулювання майнових відносин є шлюбний договір, інтерес до якого (в аспекті концептуальних змін у підходах до правового регулювання сімейних відносин, значного розширення диспозитивних засад сімейно-правового регулювання) суттєво зростає.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Шлюбний договір вивчався здебільшого з точки зору його юридичної природи, місця в системі договорів, проблем його укладення та динаміки. Йдеється про праці З. В. Ромовської, І. В. Жилінкової, М. М. Дякович, Л. Є. Гузя, Г. О. Гаро, О. О. Ульяненко та багатьох інших як українських, так і закордонних фахівців у галузі сімейного права.

Невирішені раніше проблеми. Визначення відповідності змісту шлюбного договору морально-правовим засадам не виступало предметом самостійної уваги, що й є метою нашої розвідки.

Виклад основного матеріалу. Закон закріплює низку умов щодо правового режиму майна, які можуть бути визначені сторонами в шлюбному договорі, яким може бути встановлено: перелік майна, яке дружина, чоловік передає для використання на спільні потреби сім'ї, правовий режим майна, подарованого подружжю у зв'язку з реєстрацією шлюбу (ч. 1 ст. 97 СК України); поширення на майно, набуте подружжям за час шлюбу, режиму спільної часткової власності або особистої приватної власності кожного з них (ч. 2 ст. 97 СК України); порядок поділу майна, зокрема, в разі розірвання шлюбу (ч. 3 ст. 97 СК України); умови використання належного їм обом або одному з них майна для забезпечення потреб їхніх дітей, а також інших осіб (ч. 4 ст. 97 СК України).

Сторони можуть включити до шлюбного договору будь-які інші умови щодо правового режиму майна, якщо вони не суперечать моральним засадам суспільства (ч. 5 ст. 97 СК України). У літературі зазначається, що за цією

нормою шлюбний договір може включати особливу регламентацію відносин на період вагітності дружини, на час роздільного проживання; передбачати штрафні санкції за порушення умов договору тощо. А головним чинником у цій ситуації має бути рівність прав кожного із подружжя [1, с. 292].

Таким чином, будь-які умови шлюбного договору не можуть суперечити моральним засадам суспільства. Ця вимога означає встановлення більш суворих, порівняно із законом, вимог до умов такого договору, які мають відповідати усталеним поглядам на сім'ю, що склалися у свідомості членів суспільства на основі уявлень про добро, людяність, гідність, совість (моральний обов'язок) та інші загальнолюдські цінності. Порушення цієї вимоги надає сторонам шлюбного договору (інший особі, чиї права та інтереси порушені вказаним договором) можливість оспорити його шляхом звернення до суду з вимогою про визнання його недійсним, посилаючись на порушення вимоги ч. 5 ст. 97 СК України.

Особливу увагу викликає законодавча конструкція «надзвичайно невигідне матеріальне становище», у яке відповідно до ч. 4 ст. 93 СК України шлюбний договір не може ставити когось із подружжя. Тлумачення такого становища віддане на розсуд суб'єкта правозастосування, критерієм для чого виступатимуть справедливість, добросовісність, розумність, моральні засади суспільства. Адже в об'єктивній дійсності ця правова конструкція може мати чимало варіацій. Як зазначають фахівці, «в одному випадку 1/10 може мати мізерну грошову вартість, у другому – становитиме солідний маєток» [2, с. 227].

Легального визначення категорії «надзвичайно невигідне матеріальне становище» немає. А таке формулювання є прикладом термінологічного перевантаження. Так, слово «невигідний» означає: який не дає вигоди, прибутку комусь; втратний; який не йде на користь; несприятливий [3, с. 533]. Водночас слово «матеріальний» означає пов'язаний з володінням певною власністю, з прибутками, заробітком, грошима [3, с. 466]. Це дає підстави для висновку, що, формулюючи зміст ч. 4 ст. 93 СК України, законодавець допустився помилки.

З одного боку, з лінгвістичної точки зору невідповідно разом із терміном «невигідний»

вживати термін «матеріальний». З другого, – шлюбним договором можуть регулюватися виключно майнові відносини між їх учасниками. Тому така консолідація термінів втрачає і юридичний сенс. Тож краще скористатися формулюванням «*надзвичайно невигідне становище*». У зв'язку з цим пропонуємо внести відповідні зміни до ч. 4 ст. 93 СК України та викласти її в такій редакції: «Шлюбний договір не може зменшувати обсягу прав дитини, які встановлені цим Кодексом, а також ставити одного з подружжя у надзвичайно невигідне становище».

Науковці пропонують закріпити в законі орієнтовний перелік ситуацій, які б підтверджували наявність у шлюбному договорі умов, що ставлять одного з подружжя у надзвичайно невигідне матеріальне становище, як-от: позбавлення одного з подружжя права на все майно, що набуватиметься у шлюбі; відмова одного з подружжя від майбутньої заробітної плати на користь другого з них. Такі умови необхідно розглядати як відмову від своїх конституційних прав [4, с. 6]. Analogічні пропозиції зроблено і в інших працях [5, с. 6].

I. В. Жилінкова зазначала, що таке становище може виникати, якщо за умовами шлюбного договору у разі поділу майна подружжя вся нерухомість передаватиметься одному з них, натомість другий буде отримувати рухоме майно незначної вартості; може виникнути також ситуація, коли один із подружжя бере на себе явно обтяжливі обов'язки, наприклад, зобов'язується у разі розірвання шлюбу утримувати колишніх дружину або чоловіка, його дітей та близьких родичів тощо [6, с. 315]. Analogічної позиції дотримуються представники практичної сфери, вважаючи, що суд може визнати такою умовою: передачу життєво важливого майна – квартири взамін автомобіля, малоцінного майна – взамін дорогоцінного, кабальні умови (обов'язки) під час шлюбу і після його розірвання з утриманням родини подружжя тощо [7, с. 237].

Враховуючи важливість у житті сім'ї нерухомих об'єктів та складнощі в їх набутті у власність, що вимагає накопичення значних коштів і спрямування на ці цілі істотної частки доходів сім'ї, деякі вчені доводять, що передання нерухомості лише одному з подружжя ставить другого з них у надзвичайно невигідне

становище. Тому в шлюбному договорі слід вказувати, що якщо нерухомість набуватиметься в особисту приватну власність одного з подружжя, то він зобов'язаний або виплатити грошову компенсацію іншому з подружжя, або забезпечити достатнє утримання, або нерухомість буде придбана за особисті кошти того, на чиє ім'я ця нерухомість буде зареєстрована [8, с. 195-196]. Зазначимо, зі свого боку, що в даній праці не враховано те, що шлюбним договором не вирішуються питання правового режиму нерухомого майна, який завжди вимагає окремого і нотаріально посвідченого правочину (ч. 5 ст. 93 СК України).

Ще інші правознавці стверджують, що надзвичайно невигідне становище створюють ті умови, які позбавляють одного з подружжя права на частку в спільному майні, передання у разі поділу одному з них старих речей, чи навпаки передання другому майна дошлюбного, набутого внаслідок дарування або в порядку спадкування [9, с. 96].

А. С. Лалетіна стверджує, що для роз'яснення цієї категорії варто враховувати «особистий дохід кожного з подружжя і розмір його особистого майна, а також порівнювати матеріальне становище подружжя до укладення шлюбу з його становищем на дату опротестування шлюбного договору» [10, с. 10-11]. Розвиває цю позицію Т. О. Нішт, на думку якої, майнове становище подружжя до укладення шлюбу, як і розмір його особистого майна, не має впливати на визнання шлюбного договору недійсним за вказаною підставою, бо ці характеристики, як правило, не впливають ні на законний режим майна подружжя, ні на розмір їх часток при поділі спільногомайна. Доцільніше враховувати майнове становище подружжя на момент укладення шлюбу (якщо шлюбний договір укладений до реєстрації шлюбу), або їх майнове становище з моменту реєстрації шлюбу до укладення договору (якщо він укладений після реєстрації шлюбу). Наявність значного дошлюбного майна не зменшує прав подружжя на майно, набуте за час шлюбу [11, с. 161]. Схожі висновки сформовані К. Б. Дудоровою: у таких випадках суд повинен порівнювати не лише майнові стани дружини та чоловіка, в яких вони опинилися внаслідок укладення шлюбного договору, а й майнове становище позивача в

момент подання позову та його дошлюбне майнове становище [12, с. 74].

Якісно відрізняється позиція, за якою вкрай несприятливим визнається таке становище, яке є значно гіршим, порівняно з тим, як його визначає закон [13, с. 29]. Тому «умови шлюбного договору можуть погіршити становище одного з подружжя, порівняно з тим, що є у законі, але лише до певної межі» [14, с. 204]. Очевидно, автори мають на увазі істотне погіршення становища порівняно із законним правовим режимом. Однак «істотне погіршення» є такою ж оціночною категорією, як і «надзвичайно невигідне матеріальне становище»; отже, перше з них не здатне бути критерієм для визначення змісту другого.

Прагнення роз'яснити цю категорію втілене в законопроекті від 25 червня 2012 р. «Про внесення змін до Сімейного кодексу України (щодо шлюбних договорів)» (реєстраційний номер № 10668). У ньому пропонується доповнити ч. 4 ст. 93 СК України абзацом такого змісту: «Надзвичайно невигідне матеріальне становище слід вважати таким, якщо за умовами договору в разі поділу майна подружжя, все майно передаватиметься одному з них, натомість другий буде отримувати майно незначної вартості; відмова одного з подружжя від майбутньої зарплати на користь одного з них; коли один із подружжя бере на себе явно обтяжливі обов'язки (зобов'язується у разі розірвання шлюбу утримувати свою колишню дружину (чоловіка), її (його) дітей та близьких родичів, третіх осіб); не повинно обмежувати права та дієздатність дружини та чоловіка» [15].

Насамперед видається некоректним говорити про те, що «все майно передаватиметься одному з них, тоді як другий буде отримувати майно незначної вартості», бо можливо другий із подружжя також одержує «майно незначної вартості»? Сумніви викликає і формулювання «відмова від майбутньої зарплати». Вимагає уточнення й «обтяжливість» обов'язку утримувати дружину, чоловіка, бо за певних обставин такий обов'язок існує й на основі закону.

Висловлюється думка про ототожнення шлюбного договору, який ставить одного з подружжя у надзвичайно невигідне матеріальне становище, з «кабальним шлюбним договором», тобто договором, який один із подружжя був

вимушений укласти внаслідок збігу тяжких обставин на вкрай невигідних для себе умовах, чим інша сторона скористалася [16, с. 116]; такий договір встановлює вкрай невигідні умови для однієї зі сторін, які явно порушують її права та покладають на неї обов'язки за обставин, що виключають вільне волевиявлення [17, с. 163]. А такі вчені, як Б. М. Гонгало та П. В. Крашенінников допускають визнання шлюбного договору кабальним навіть, якщо відсутні такі ознаки, як вчинення його внаслідок тяжких обставин, чим один із подружжя скористався [18, с. 24].

Така позиція вже знайшла опонентів, які зазначають, що позивач ніколи не зміг би довести, що відповідач не лише зінав про збіг тяжких обставин, але й скористався ними. Крім того, наслідком недійсності шлюбного договору може бути лише двостороння реституція, а не одностороння – з відшкодуванням потерпілій стороні реальних збитків, як це має місце при недійсності кабального договору. Для визнання шлюбного договору недійсним як кабального необхідно, щоб вкрай несприятливе становище одного з подружжя виникло саме в результаті укладення цього договору, а не внаслідок інших причин чи сукупності обставин [19, с. 27], з чим ми цілком погоджуємося.

Як зауважує А. В. Мискін, особа може укласти шлюбний договір, який поставить її у вкрай несприятливе становище, наприклад, в результаті кохання або сильної прив'язаності до другого з подружжя, бажаючи догодини йому, не вступати з ним у конфлікт і подібн. У цих випадках ні про яку «кабальність» не може йтися. Тому «умови, що ставлять одного з учасників договору у вкрай несприятливе становище» – категорія ширша, ніж «кабальний правочин» [20, с. 164–165]. На нашу ж думку, йдеється про різні за змістом підстави для визнання шлюбного договору недійсним, що цілком виключає можливість розгляду цих категорій як частини та цілого.

У СК України не встановлено саме таких претензій до змісту шлюбного договору, проте існує загальна вимога ч. 1 ст. 9 СК України про те, що сімейно-правовий договір не може суперечити СК України, іншим законам та моральним засадам суспільства, а обмеження право- чи дієздатності на основі договору суперечить закону. Разом із тим, за вимогами

ст. 93 СК України шлюбний договір не може регулювати особисті відносини подружжя, а також особисті відносини між ними та дітьми (ч. 3), зменшувати обсягу прав дитини, а також ставити одного з подружжя у надзвичайно невигідне матеріальне становище (ч. 4).

Однак наслідки порушення вимог, установлені у ч. 3 та ч. 4 ст. 93 та ч. 5 ст. 97 СК України будуть різними. Тому ми солідарні з позицією С. Ю. Чашкової в тому, що умови, включення яких не допускається до шлюбного договору, суперечать нормам права; їх наявність тягне за собою нікчемність шлюбного договору; а наявність вкрай несприятливих умов – його оспорюваність [21, с. 116].

Висновки. У науці сімейного права не досягнуто єдності щодо змісту поняття «надзвичайно невигідне становище». Однак, на нашу думку, цього і неможливо досягти, а спроби

законодавчого тлумачення такого поняття суперечать його призначенню як оціночної категорії, яка потребує індивідуального підходу в кожній окремо взятій життєвій ситуації.

Відправною ж точкою для оцінювання умов шлюбного договору і визначення, чи ставлять вони особу у надзвичайно невигідне становище має бути відповідальність цих умов вимогам справедливості, добросовісності, розумності, моральним засадам суспільства. Нехтування морально-правовими принципами при визначенні умов шлюбного договору зумовлює оспорюваність такого правочину.

Список використаних джерел:

1. Сімейний кодекс України : наук.-практ. комент. / [С. Я. Фурса, Є. І. Фурса, О. О. Кармаза, О. М. Клименко, В. О. Коцюба, В. О. Чопенко]; за заг. ред. С. Я. Фурса. – К. : Вид. Фурса С. Я. : КНТ, 2008. – 1248 с.
2. Ромовська З. В. Українське сімейне право : підруч. / З. В. Ромовська. – К. : Правова єдність, 2009. – 500 с.
3. Сучасний тлумачний словник української мови: 100 000 слів / за заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. – Х. : ВД «ШКОЛА», 2011. – 1008 с.
4. Ульяненко О. О. Шлюбний договір у сімейному праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / О. О. Ульяненко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2003. – 17 с.
5. Гаро Г. О. Шлюбний договір як інститут сімейного права України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Г. О. Гаро ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К., 2012. – 20 с.
6. Сімейний кодекс України : наук.-практ. комент. / [І. В. Жилінкова, В. К. Антошкіна, Н. А. Д'ячкова, В. Ю. Москалюк, Я. В. Новохатська] ; за ред. І. В. Жилінкової. – Х. : Ксилон, 2008. – 855 с.
7. Гузь Л. Є. Судово-практичний коментар до Сімейного кодексу України / Л. Є. Гузь, А. В. Гузь. – Х. : Фактор, 2011. – 575 с.
8. Дякович М. М. Сімейне право : навч. посіб. / М. М. Дякович. – 2-ге вид. випр. та доп. – К. : Правова єдність, 2012. – 552 с.
9. Муратова С. А. Семейное право : учеб. пособ. / С. А. Муратова, Н. Ю. Тарсамаева. – М. : Новый Юрист, 1999. – 272 с.
10. Лалетина А. С. Сравнительно-правовое исследование договорного регулирования имущественных отношений супружеских пар в праве РФ и Франции : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / А. С. Лалетина. – М., 2004. – 22 с.
11. Ништ Т. А. Семейно-имущественные сделки в законодательстве Российской Федерации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Т. А. Ништ ; Рос. гос. соціал. ун-т. – М., 2010. – 196 с.
12. Дудорова К. Б. Шлюбний договір: питання вдосконалення законодавства / К. Б. Дудорова // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. – 2012. – № 4 (1). – С. 73-77.
13. Титаренко Е. П. Содержание брачного договора / Е. П. Титаренко // Нотариус. – 2008. – № 5. – С. 25-29.

14. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України : наук.-практ. комент. / З. В. Ромовська. – К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2003. – 581 с.
15. Про внесення змін до Сімейного кодексу України (шодо шлюбних договорів) : Законопроект від 25 червня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43848/.
16. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України / [С. Б. Булеця, Ю. Ф. Іванов, О. В. Ієвіня та ін.]. – К. : Видавничий дім «Професіонал», 2011. – 428 с.
17. Тагаева С. Н. К проблеме компенсации морального вреда в семейном праве / С. Н. Тагаева // Вестник Пермского университета. Юридические науки. – 2012. – Вып. 1 (15). – С. 157-164.
18. Гонгало Б. М. Брачный договор. Комментарий к семейному и гражданскому законодательству / Б. М. Гонгало, П. В. Крашенинников. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Статут, 2006. – 128 с.
19. Ништ Т. А. Семейно-имущественные сделки в законодательстве Российской Федерации : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Т. А. Ништ ; Рос. гос. социал. ун-т. – М., 2010. – 29 с.
20. Мыскин А. В. Правовое регулирование брачного договора в Российской Федерации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / А. В. Мыскин ; Рос. гос. торг.-экон. ун-т. – М., 2006. – 202 с.
21. Чашкова С. Ю. Система договорных обязательств в российском семейном праве : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / С. Ю. Чашкова ; Рос. прав. акад. Минюста России. – М., 2004. – 197 с.

References

1. Simeinyi kodeks Ukrayny : nauk.-prakt. coment. / [S. Ya. Fursa, Ye. I. Fursa, O. O. Karmaza, O. M. Klymenko, V. O. Kotsiuba, V. O. Chopenko]; za zah. red. S. Ya. Fursy. – K. : Vydr. Fursa S. Ya. : KNT, 2008. – 1248 p.
2. Z. V. Romovska, Ukrainske simeine pravo : pidruch. / Z. V. Romovska. – K. : Pravova yednist, 2009. – 500 p.
3. Suchasnyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy: 100 000 sliv / za zah. red. d-ra filol. nauk, prof. V. V. Dubichynskoho. – Kh. : VD "ShKOLA," 2011. – 1008 p.
4. O. O. Ulianenko, Shliubnyi dohovir u simeinomu pravi Ukrayny : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.03 / O. O. Ulianenko ; Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka. – K., 2003. – 17 p.
5. H. O. Haro, Shliubnyi dohovir yak instytut simeinoho prava Ukrayny : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.03 / H. O. Haro ; NAN Ukrayny, In-t derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho. – K., 2012. – 20 p.
6. Simeinyi kodeks Ukrayny : nauk.-prakt. coment. / [I. V. Zhylinkova, V. K. Antoshkina, N. A. Diachkova, V. Yu. Moskaliuk, Ya. V. Novokhatska] ; za red. I. V. Zhylinkovoi. – Kh. : Ksylon, 2008. – 855 p.
7. L. Ye. Huz, Sudovo-praktychnyi comentar do Simeinoho kodesku Ukrayny / L. Ye. Huz, A. V. Huz. – Kh. : Faktor, 2011. – 575 p.
8. M. M. Diakovych, Simeine pravo : navch. posib. / M. M. Diakovych. – 2-he vyd. vypr. ta dop. – K. : Pravova yednist, 2012. – 552 p.
9. S. A. Muratova, Semeynoe pravo : ucheb. posob. / S. A. Muratova, N. Yu. Tarsamayeva. – M. : Noviy Jurist, 1999. – 272 p.
10. A. S. Laletina, Sravnitelno-pravovoe issledovanie dogovornogo regulirovaniya imushestvennih otnosheniy suprugov v prave RF i Frantsii : avtoref. dis. ... kand. yurid. nauk : 12.00.03 / A. S. Laletina. – M., 2004. – 22 p.
11. T. A. Nisht, Semeino-imushestvennie sdelki v zakonodatelstve Rossiyskoy Federatsii : dis. ... kand. yurid. nauk : 12.00.03 / T. A. Nisht ; Ros. gos. sotsial. un-t. – M., 2010. – 196 p.
12. K. B. Dudorova, Shliubnyi dohovir: pytannia vdoskonalennia zakonodavstva / K. B. Dudorova // Visnyk Zapizirkoho natsionalnogo universytetu. Yurydychni nauky. – 2012. – No. 4 (I). – Pp. 73-77.
13. Ye. P. Titarenko, Soderzhanie brachnogo dogovora / Ye. P. Titarenko // Notarius. – 2008. – Np. 5. – Pp. 25-29.
14. Z. V. Romovska, Simeinyi kodeks Ukrayny : nauk.-prakt. coment. / Z. V. Romovska. – K. : Vydr. Dim "In Yure," 2003. – 581 p.

15. Pro vnesennia zmin do Simeinoho kodeksu Ukrayny (shchodo shliubnykh dohovoriv) : Zakonoproekt vid 25 chervnia 2012 r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43848/.
16. Naukovo-praktychnyi komentarii Simeinoho kodeksu Ukrayny / [S. B. Buletsa, Yu. F. Ivanov, O. V. Ievinia ta in.]. – K. : Vydavnychiy dim ‘Profesional,’ 2011. – 428 p.
17. S. N. Tagaeva, K probleme kompenstatsii moralnogo vreda v semeynom prave / S. N. Tagaeva // Vestnik Permskogo universiteta. Juridicheskie nauki. – 2012. – Vyp. 1 (15). – Pp. 157-164.
18. B. M. Gongalo, Brachniy dogovor. Komentariy semeynogo i grazhdanskogo zakonodatelstva / B. M. Gongalo, P. V. Krashennikov. – 3-e izd., pererab. i dop. – M. : Statut, 2006. – 128 p.
19. T. A. Nisht, Semeino-imushestvennie sdelki v zakonodatelstve Rossiyskoy Federatsii : avtoref. dis. ... kand. yurid. nauk : 12.00.03 / T. A. Nisht ; Ros. gos. sotsial. un-t. – M., 2010. – 29 p.
20. A. V. Miskin, Pravovoe regulirovaniye brachnogo dogovora v Rossiyskoy Federatsii : dis. ... kand. yurid. nauk : 12.00.03 / A. V. Miskin ; Ros. gos. torg.-ekon. un-t. – M., 2006. – 202 p.
21. S. Yu. Chashkova, Sistema dogovornykh obiazatelstv v rossiyskom semeynom prave dis. ... kand. yurid. nauk : 12.00.03 / S. Yu. Chashkova ; Ros. prav. akad. Minyusta Rossii. – M., 2004. – 197 p.